

Andraž Teršek

BRUTALCI

TO NI TA ROMAN O NAS

UMco

Ljubljana, 2014

Andraž Teršek

BRUTALCI

To ni ta roman o nas

© za Slovenijo Andraž Teršek in UMco, d. d., 2014

Vse pravice pridržane.

Izdajatelj in založnik:

UMco d. d.

Urednik: Samo Rugelj

Pomočnica urednika: Renate Rugelj

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Oblikovanje ovitka: Žiga Valetič

Postavitev: Aleš Cimprič

Tisk: NTD d. o. o.

Naklada: 300 izvodov, 1. natis

Ljubljana, 2014

Brez pisnega dovoljenja založbe je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, skupaj s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki, v okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-31

TERŠEK, Andraž

Brutalci : to ni ta roman o nas / Andraž Teršek. - 1. natis. -
Ljubljana : UMco, 2014

ISBN 978-961-6954-08-2

275253760

UMco d. d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ 520 18 39, e-pošta: bukla-urednistvo@umco.si, www.bukla.si

Njim.

Teh zapisov morda ne bi bilo brez nekaterih nepotrjenih stričkov in tetk v izmuzljivih in presihajočih ozadjih, naravnost tistega, domnevno nečesa. Le teza. Lahko bi bili drugi zapisi, mogoče samo drugačni. Z drugim stricotetkanjem na primer? V spremenjenem habitusu, z izbrisljivo migetajočo podlago? Mogoče. Ali pa brez plapolanja figur in preskakovanja barv. S pustinjso goloto. Včasih razmišljam o tem.

Vse je res. Brutalno res je. Lahko, da je. Ah. Kje pa, a? Vse je manipulacija. Skoraj vse. Najbrž. Verjetno? Vse je fikcija. Totalna fikcija popolnoma vsega. Ne povsem? Ja, zna biti. Mislim pa, da vendarle je. Na robu prepričanja, z obrabljenim komolcem preko. Da ni? Tako morda pravi nekdo drug. Fikcija in ... Ničesar drugega ni, kar bi zares bilo. Vsaj ne točno takšno ali povsem takšno, kakršno se zdi, kaže ali izrisuje v teh opisih. Tudi tu, prav v tem, slednjem, je vse lahko fikcija. Razen tisto, kar ni. Lahko, da je le skoraj. V kup zmetane izmišljotine. Paberkarije. S pomenom onkraj pravega pomena in komaj znosno brez funkcije za dnevno spotikanje. Padaš? Vsaka podobnost z ljudmi in dejstvi je čisto naključje. Zdi se ... Kako se vam zdi? Zavračam razpravo o tem. Tudi fiktivno razpravo, čeprav mi je ta tokrat še najbližje. Vse to je, tudi lahko je, ker ni ničesar od tega. Dobesedno ne. Ne v gotovosti in celoti. Zato je vse to res, ne da bi dejansko bilo. Oziroma ne da bi bilo pomembno, ali je ali ni. Vse je vse, ker je vse lahko vse. Navsezadnje pa, koga briga, tudi če ni. Takrat, kadar ni ničesar ali je le malo od tistega, kar bi kakorkoli lahko kjerkoli bilo in kadarkoli obstajalo ... Takrat bi res lahko bilo. Vse tisto, vključno z manj, in še več. Zelo prisotno, skoraj opogumljajoče. Kot razhrabrujoče s prelitim presežkom. Otipljivo, masovno nepodcenjeno. Kar je najbolj res, je najmanj tako. Dogaja se. Tisto, kar je drugače, je najmanj res. Je lahko res? Ne gre iskati tistih, ki jih ni ali niso prav takšni, kot se komu zdi, da se kažejo v izrisih. In obratno. Ali pa pustiti vneimar, ker so točno taki. Z opombo, da le, kadar so res. Če ničesar ni, kar bi bilo točno takšno, kot je prikazano, in če je vse drugo točno takšno, kot se ne opisuje, da naj bi bilo, ali se opisuje, da ni, ali pa sploh ni, ni nič več pomembno in je vse dovoljeno. Smrt boga nima ... skoraj ... nič s tem. Torej, fikcija je. Interpretacija razlage ima moč konstrukcije. Brutn.

UMIK, DA PRIDEŠ NAZAJ

Bil sem, še pravkar, kjer čakam. Vstopam v ta svet, kjer sem. Vstopil sem. Tu sem.

Pa kaj. *Kaj jé?*

Naj izklopim mobilni telefon? Naj pogledam, koliko elektronske pošte se je nabralo v dveh urah? Veliko lahko postorim, lahko preverim, v kratkem času, malo dlje od trenutka ... Moram to storiti? Mi je nujno to storiti, karkoli storiti, prav zdaj, tule? Zakaj bi se počutil bolje, če bi to storil? Zakaj bi to storil, če ne verjamem, da bi se potem počutil bolje? Le kako bi lahko bil tako zagovedno tele, da bi storil to, če ne bi verjel, da se bom počutil bolje? Ali, bebec, da se bom morda počutil celo slabše? Dej, odnehaj, boš kasneje! Kasneje bom.

»Ej, t'st'r, kdo je imel danes slavnostni govor ob odprtju nove trgovinice za brezplačen dostop do hrane?«

»Ne vem točno, stari, en politik je bil ...«

»Poplitek, spet?«

»Ja.«

Razmišljam pa zdaj. Površno in neresno, izpreženo. Bi sploh smeli uporabljati besedo »nujno« za človeška početja in stanja, za karkoli drugega razen za smrt? Tistega, kar bi bilo zdajle nujno storiti, ne morem storiti, zdajle ne. Zdajle mi zato ničesar ni treba nujno storiti. Ja, koristiti ... ali izkoristiti trenutek? Izrabiti čas, uporabiti se ... To pa. To pa res. Nujno, nujno, dokler me ne zmotijo. Motijo pa me. Me že, evo, spet me motijo! Prekleti ..., no, presneti pa res ... tako, prisposodobno, ne povsem zares ... ti sosedi in ... sosedovi otroci ... Steničke male, odraščajoči vragčki ... Nič krivi ... Kričijo, kot bi bežali pred svetopisemsko pošastjo ali mečem pokristjanjevanja. Topotajo, kot bi želeli predreti tla in najti naftno nahajališče pod

stropom mojega prostorsko zadovoljivega stanovanja. Strup v majhnih količinah in decibeli v nikakvih telescih, res neprijetno. Eh, saj vem, nič niso sami krivi, če jih imajo starši, ki jih ne bi smeli imeti. Ti starši jih ne bi smeli imeti na način, kot jih imajo. Zaradi pravice, da jih imajo, in to kar tako, jih ne bi smeli imeti, tako kot jih imajo, kar tako, zgolj zato, ker lahko. Počakal bom, preglasni so ... Spodnji primitivec bo zdaj vrtal! Ne morem misliti. Kasneje bom pisal. Ampak, še enkrat pa ne grem teč ... Lahko bi spet stekel v gozd in se skrila, kot se je nemogoče skriti, ker je tisto, pred čemer naj bi se skrila, ves čas prisotno, je že v glavi, v podzavesti, povsod je ... Celo v smrtni tišini se včasih slišijo točno ti isti brutozvoki. Bi bral? Pa kje boš bral, če ti možakar s štemarico vrta frontalno direktno v lobanjsko skorjo, potem pa zamenja sveder, natakne takega, ki se mu konica razdeli na pet tanjših in ostrejših koničic, usmerjenih navzven, potem pa te cefra skozi možgane ...

Zdaj sem spet v tem svetu, kjer čakam. Dobro, počakal bom. Verjetno bom pobegnul in se potem spet vrnil sem. Človek beži z mesta, kamor se vrača, od koder ne more zbežati, če je tisto, od česar beži, on sam. Tudi če se tega niti ne zaveda. Pogosto se ne zaveda. Prepogosto. Če beži pred drugimi, ker so takšni, kot so, njemu pa takšni niso vseč, bo vselej pribežal k tistim, ki so prav taki, kot ti, od katerih beži. Človek, ki beži, da bi bil na begu ... Takšen beg je lahko zanimiv. Umika se, človek se umika, ves čas se umika nekomu in nečemu. Umikanje je premikanje, beg je nepremikanje. Človek se umakne, da bi bil najprej in predvsem on sam, tam, kjer je. Umik še ne pomeni bežanja. Umik je lahko iskanje miru, ki ga išče ta, ki se zna notranje umiriti, da bi bil v miru lahko produktiven. Beg je samo premikanje nemira od tu do tja in nazaj, kamorkoli nazaj. Beg je gibanje trajnega notranjega nemira v isti nemir, ki nikdar ne zapusti samega sebe, ki se ne premakne od samega sebe. Nekaj povsem drugega je kot umik. Umik, ki je tudi premik, ni premik iste vrste kot pri begu. Umik je lahko premik v glavi, srcu ali duši. Premik na bolje, v varnejše, v koristnejše, v produktivnejše.

»I want to run, I want to hide, I want to tear down the walls, that hold me inside.« (U2) Bežati je lahko otročje. Pristni umik ni vselej otroško lahka stvar. Premik pri umiku je prav tisto, kar ni gibanje pri bežanju. Umikaš se lahko, kadar si ti, ki in ker si se našel in ker veš. Celó z upanjem, ker razumeš. Bežiš, kadar te ni, ker se ne najdeš, četudi se kdaj srečaš. Ali se izgubiš. Ker ne razumeš, ker ne uspeš in ne zmoreš razumeti. Pri begu je dobro pristopiti k psihologu ali psihiatru, pri umiku skoraj vselej zadoščaš samemu sebi. Nikamor ne bom pobegnil. Ne bom bežal. Ni mi treba bežati. Privilegij. Srečno naključje ali sado-vi garaškega dela? Zavidljivo stanje. Umaknil se pa bom. Pred hrupom. Ja, pred človeškim hrupom. Potem pridem nazaj. Z upanjem, da se zgodi tisto, kar je v tem trenutku zame najbolj pomembna stvar na svetu: da možakar, nekje okrog petdeset let ima, ki daje vtis orangutansko nekultiviranega neizobraženca s prenizkim inteligenčnim kvocientom za težjo literaturo od časopisnega vestičkarstva, založenega s fotografijami golih prsatih ravnopolnoletnic, ki vselej pljune pred vhodom v stopnišče, ki v ustih vrti zobotrebec in požvižgava narodnjaške tone med hojo, neha vrtati ... Kaj vrtati, da neha rušiti ta prekleti kuhinjski zid! Slišim upokojenega učitelja v petem nadstropju, ki z opešanim glasom popotnika skozi čas enega samega človeškega življenja bolj razburja sebe, kot dopoveduje primitivcu, ki ga ne vidi in ne sliši: »Sobota je, ti bedak, bebavi član krdela premnogih ...« Njegova domiselna jeza me je navdala z nekaj več lahkotnosti. Prijetno je vedeti, da nisi vselej povsem sam. Četudi to védenje zadeva stanja ali občutenja nekakšne stiske. Svetobolje? V izobilju.

»Spravljaj sem se v ostudno neudobnost, ko si nisem zožil pozornosti na življenjske podrobnosti, ki so bile pomembne v tistem trenutku, in ker nisem hotel verjeti tistega, kar so verjeli moji sosede.« (Kurt Vonnegut)

Lahko noč, domovinska prisila Zloovenelije, karkoli že si. Si pa res sestavljivo zapičeno tu.

PRED PO DREMOKRASII

V svetu, kjer čakam, da bom šel tja, kjer sem ... Sem tu. Ne-umaknjeno po umiku, ki ni bil to.

Poskušam najti vmesni prostor med tam, kjer sem, in tu, kjer čakam. Z zapisovanjem bi poskušal polniti ta prostor vmes. A da ne bi zapisoval kar tako, tja v tri dni, kar nekaj ... Bližnjico iščem. Ali pa zvijačo. Kako sebe, prostor in čas, medtem ko sem tu, kjer čakam, da grem tja, kjer sem, ukaniti, da bi bilo zapisovanje smiselno? Morda bi šlo z glasno tezo: vsako pisanje kar tako se zdi podobno iskanju zrn zlata: preseješ mnogo peska, da najdeš nekaj zrn. Sizifovo delo? Sploh ne nujno. Iz teh zrn lahko v nekem drugem trenutku narediš zapis s smislom, skoraj zametek samouresničevalne dragocenosti.

»Lex Luthor: Some people can read War and Peace and come away thinking it's a simple adventure story. Others can read the ingredients on a chewing gum wrapper and unlock the secrets of the universe.« (Superman)

Poslal mi je elektronsko sporočilo. Pronicljiv in pogumen mislec, predstavnik mlade generacije bodočih diplomantov te ali one bolj družboslovne in morda malo manj naravoslovne smeri. Postavlja teze. Prijazno kritizira moje že objavljeno stališče. Odgovorno izlušči iz spomina, kar se je tja zapisalo ob nekem mojem javnem nastopu. Govoriva ... Dopiseva in odpiševa si. Zakaj to počneva, se sprašujem. Ne, zakaj izmenjujeva misli in ponujava stališča. Zakaj to počneva elektronsko? Zakaj se ne pokličeva? Spomnim se, kdo je že bil ... Ja, Legendarni je bil ta, ki me je okrcal, intelektualno vljudno, torej kritično in neposredno:

»Zakaj pošiljaš maile? Zakaj ne pokličeš? Mails, ki prenašajo vsebinsko, ki je vsaj malo čez prag pomembnosti, niso to, stari, to ni pravi način, drugače je, slabše, težje je priti do cilja, vmes se izgublja stvar, vmes ni poudarkov, ni poant, ni nujnih treslajev in podčrtanj, ki jih glas zagotavlja, prinaša, odnaša in utrjuje, ni prave sporočilnosti, stari, ni pristnosti, ni gotovosti, preveč enigmatičnosti, dej, zorcni me, poklič, speak to me directly, stari!«

Mater, prav ima, priznal sem. »Pritrjujem, Legendarni, concurring, prav imaš, glej, ne bom več, razmislil sem, 007 sekunde apertrofirno, klical te bom, težil ti bom, ne bom pisaril, če bom imel za povedati tisto, kar ni že zapisano drugje, okej?«

Zakaj me ni Bodočnež, mladi misleči učeči veganist, raje poklical ...? Kako močno smo razvrednotili komunikacijo, se sprašujem. Kaj smo storili govoru in pogovoru z našim posiljevanjem elektronike, s poelektronjeno apatijo do vsega, kar nima tipk in ekrana. Pošiljamo si SMS-sporočila skoraj do onemoglosti.

Tipkamo hitro, neosebno, z napakami, popačimo jezik, izpuščamo črke in besede, stavke, vrivamo simbole, izmišljujemo si besede, plačujemo telekomunikacijskim podjetjem, in tako malo se zmenimo, tako zelo se ob tem nesporazumemo, toliko nejasnosti odpiramo, toliko dvomov ustvarjamo, takšne konflikte sprožamo ... Samo zato, kar nas ni, ko smo v stiku, ker smo uganke, neobstoječi obrazi, podobe iz trenutka in občutja, popačenke in popačenosti, avtorji znakov, ne ljudje in osebe, ravnodušnosti do opredeljevalnih posebnosti tistega, kar je podlaga sporočil, in tistih, ki jih sprejemajo ... Ure in ure, dneve, tedne, mesece, leta ... ubijamo jezik, ubijamo socializacijo, ubijamo človeškost stikov, zlahka pokopljemo pomen bivanja ob Drugem, poneumljamo se, capljamo za izpisi tistega, kar sploh ni to, kar naj bi bilo, mi, ki smo samo tisti, ki se drugemu kažejo skozi popačeno enigmatično poplavo znakov in simbolov, ki niso več ne oni tisti, ki zase mislijo, da so, takšni, kot mislijo, da so, včasih predvsem v želji, da bi bili taki, kot

bi radi bili, pa niso niti taki, kot jih vidijo drugi, ker jih ti sploh ne vidijo in ne morejo zaznati ... Norost, kar smo storili in kar počnemo. Nerazumnost neznosne lahкости bivanja, a ne po Kunderi, po iPadu, ne, ne, tistem drugem ... iPhoneu ... po modelu 4S, izpopolnjenem modelu 5S, z giga ne gaga pogoji socialne moči in paketi komunikacijske svobode. Veliko sranje, res. Ampak, če s tem nisem *in*, sem *out*. Me ni, dokler drugje ne vstopim v isto polje. To potrebujem. Nujno potrebujem to.

Javna občila kot trobila manipulacije, enoumja in potrošniške indoktrinacije. Javni mediji kot orodje legitimacije in ohranjanja pozverinjenega neonekisistema. Oglaševanje kot zločin nad psihologijo ustvarjalnosti. Soglašam s tistimi, ki menijo, da ljudje še nikoli nismo toliko komunicirali med seboj in se tako slabo razumeli in tako slabo poznali ter bili pri komunikaciji tako površni. Po besedah Habermasa – zame je car – se dogaja predvsem seznanjanje ljudi z njihovimi potrebami in željami. Tudi ustvarjanje potreb in želja ljudi, ne da bi se ljudje tega zares zavedali. To pa je nekaj precej drugega kot zadovoljevanje pristnih potreb in želja. Dogaja se pretok sporočil, ki se beležijo tako in zato, da se jih potem izračuna in zaračuna – kot stroške komuniciranja. Največ, kar posameznik v tak sistem prispeva, je dejansko zgolj njegova vključitev v sistem komunikacije, ne pa sporazumevanje ali socialnost kot način življenja v občevanju in sporazumevanju z drugimi in ob drugih. Človek je kaplja brez vpliva v veletoku plačljivih informacij. V najboljšem primeru je čvekalec, ki prevzema čvek kot nekaj, kar je samo sebi namen. Namesto posameznika dejansko komunicira sistem. Posameznik je izoliran, ni pomemben del dejanskega sveta. Človek je spremenljivka in predmet, ne akter. Takšen človek ni svoboden. Ne odloča se svobodno, njegova izbira ni svobodna. Ne usmerja in ne določa svojega življenja. Kot je sugeriral Myerson, sistem, ki je požrl posameznika, je zamenjal komunikacijo, ki je člen v verigi stroškov obstoja s članstvom v družbi. Če današnji ljudje že govorijo, se slabo poslušajo in še manj slišijo. Mobiteli kot statusni simbol. Ne

le še vedno, temveč vedno bolj. Tudi otroci so ponotranjili statusno simbolnost mobitelov. Imeti ga, mu posvečati dolge ure in neneskončne dni, za to in ono, brez pravega smotra, cilja in pomena. Biti pomemben. Dobiti klic v množici ljudi, se obrniti stran in pretvarjati, da iščeš zasebnost, intimo, diskretnost pogovora, a hkrati to narediti tako, da bi vsi videli in da bi tudi vsi slišali. Kajti klic, tvoj klic, je pomemben, je najpomembnejši in zaradi klica je pomemben človek, ki je prejel klic. Matrica? Matrica! Ujetost v Matrico. Speči budneži. *Neo, kje, hudiča, si, sejver!* Ljudje živijo tako segmentirano v svoji zavesti in tako obrobno v svojem duhu, da se zdi, kot da bi spali in brez sanj dihali zgolj preživetveno. Kot bi sanjali sanje, ki nimajo vsebine in se ne končajo, ko se človek zbudi. Stavil bi, da človeštvo spi, če ne bi dnevno trčil v brutalno resničnost vsega tega, kar se dogaja, tu in zdaj, med nami, z nami in zaradi nas.

»Have you ever had a dream, Neo, that you were so sure was real? What if you were unable to wake from that dream? How would you know the difference between the dream world and the real world?«
(Morpheus, The Matrix)

Kompost, ki tokrat, ko berem, kar je pisal Bodočnejž, konča v razpravi, pomenku, izmenjavi, učenju od učenih »v diskurzu« ... o prostituciji, torej o politiki. Olajševalna okoliščina, nujni pogoj za razpravo sploh, pod plaščem skoraj akademske misli in težnje h konceptualno utemeljeni konstruktivnosti, da ni o dnevni politiki. O strankah, o političnih estradnikih, o utrujeni in žalostni resnici državne ureditve hlapcublike in institucij politične samobitnosti, otožne državnosti. O uradnih odposlancih javnih natečajev najslabših izbir in najbolj skromnih personifikacij tistega, kar ti lahko uspe v družbi, v kateri ti lahko uspe vse in karkoli, kdorkoli si, in četudi si le slabši od drugih ali celo oplemeniteno najslabši v družini prepoznavno in skoraj nesprejemljivo slabih. Odgovoril mu bom, dober izpraševalec je. Privilegij je imeti sogovornika, ki postavlja prava

vprašanja. Sogovornik, ki postavlja prava vprašanja, je soavtor odgovorov. Mentor pojasnil in utemeljitev na dani izziv iz črk in besed je dober izpraševalec. V tistem delu, v katerem so odgovori tehtni, primerni, skoraj dobri ali celo prepričljivo odlični, je globoko grlo za podano informacijo z vrednostjo. Včasih je težje vprašati kot odgovoriti. Pogosto je težko dobro vprašati in malodane lahko odgovoriti. Balzam za razmišljujočega človeka je zgrabljena možnost sprejeti dobra vprašanja in v tako izdolbeni žleb samo položiti odgovore, ki stečejo in so zaščiteni pred tem, da bi bili slabi, ker je bilo vprašanje tako dobro. Ali nismo sami, ali ne ostanemo sami brez drugega, druge osebe kot sogovornika, ko ves čas in skoraj brez prekinitve tolčemo s konicami prostov sporočila po večjih in manjših tipkah, v popolni odvisnosti samo in izključno od tega, kakšen je ta drugi, on, ona, tam na koncu poti sporočanja, ki ni komuniciranje, ker je samo tak, kot si ga predstavljamo v tistem trenutku glede na to, kje smo in v kakšnem stanju, kaj se dogaja z nami in s tem, kar smo, in kako smo tam, kjer smo tisti trenutek. Kaj ni to ubogo, razvrednoteno, razteleseno, izropano človeškega stika. Nihilizem in antinomija (po Nietzscheju)? *»Zdaj, ko je jasen neplemeniti izvor teh vrednot, se nam zdi veselje razvrednoteno, 'nesmiselno' – vendar je to samo vmesno stanje.«* Zakaj se nam to ne priskuti, zakaj tega ne zasovražimo, zakaj našemu miselnemu svetu ne gre na bruhanje ob tem? Če bi ob tem bruhal, bi lahko izbruhal več, bolj globoko, bolj pomensko in bolj daljnosežno, kot to stori ali zmore storiti 1276 SMS-sporočil in 34 elektronskih pošiljk. Robocopi smo, samo brez orožja in brez moči. Mi lunaparkeljčki. Na vrtičkarsko zrahljani in poulični sprijaznjenosti s časom in svojim položajem v njem se sebi prikazujemo in drugim odmikamo kot kralji krompirjevih kraljestev, zgneteni v pločevinasto strukturo virtualne Battleship Galactica, v kateri smo tuji med uporniki, smo roboti, Siloni, največja nevarnost za preživetje človeške rase, kar smo jih poznali. Smo v civilni vojni, v vojni s civilizacijo, v vojni s samimi seboj. Kot bi želeli zapustiti planet, ne da bi si tega želeli in ne

da bi sprevideli, da ravnamo tako, kot bi kot robotizirani in razčlovečeni pošiljatelji sporočil izvajali invazijo nad življenjskim prostorom, iz katerega bi hkrati radi zbežali, in zbežali pred samimi seboj, ne zavedajoč se, da smo enaki, kot oni, pred katerimi bežimo. Iskali bi krivca. In našli bi ga v tistem, kar smo mi sami, pri tem pa se spet ne bi zavedali, da je pred nami krivec, ki smo mi sami.

»This case is built on emotion, on anger, bitterness, vengeance. But most of all, it is built on shame. It's about the shame of what we did to ourselves back on that planet. It's about the guilt of those of us who ran away. Who ran away. And we're trying to dump all that guilt and all that shame on one man and then flush him out the airlock, and hope that just gets rid of it all. So that we could live with ourselves. But that won't work. That won't work. That's not justice; not to me. Not to me.« (Lee Adama, Galactica)

Volitve. Novi semenj črednosti, praznosti in izvotljene ikonografije. O tej temi, o politiki kot konceptu in volitvah kot procesu, sem že razpredal drugje. Konceptualno in teoretično. Na to ga opozorim, preden on opozori mene, da ima kritične pripombe. Dobro je vprašal, spet je to storil, privilegirani sem. *»Zdravo Bodočnej, sem miselno in klepetavo razporežen ta trenutek. Sem tu, kjer sem, od tam, kjer čakam. Pripjenjam, kar sem ti natrosil. LP, the1«* Pošlji.

– Priponka –

V sodobnih družboslovnih knjigah se je mogoče seznaniti, da je dremokrasična javnost po eni strani dokaj občutljiva, po drugi strani pa je tudi prilagodljiva in celo realistična, ko poslušša politično retoriko političnih kandidatov in njihove obljube. Čeprav politiko in politike spremlja in dojema dokaj cinično, pa ni nujno in vselej povsem razočarana nad neuspešnostjo vladajoče dnevne politike. Niti takrat ne, kadar je ta politika dejansko in objektivno res neuspešna. Po pripovedovanju

družboslovnih poznavalcev tega področja naj bi ljudje kar dobro vedeli, da so nekateri politični cilji medsebojno nezdržljivi. Razumeli naj bi tudi, da politika deluje kot neprestano mešetarjenje, iskanje kompromisov, lahko tudi zelo gnilih kompromisov. A kljub temu je dremokrasična legitimnost pri nas in v Evropi – ali še bolj v Evropi – v krizi. Ni potrebna posebna pronicljivost ali poučenost, da človek opazi, kako velik je razkorak med političnimi obljubami in njihovim uresničevanjem. Vseeno pa ljudje zelo počasi izgubljammo politično potrpljenje, ko nas politiki politično zlorabljajo in intelektualno podcenjujejo, brutalno žalijo in goljufajo.

Ljudje dolgo časa, predolgo ostajajo pasivni. *Kaučdremokrasi-ja*, to se gredo. Skoraj do obisti. Skoraj do obnemoglosti. Tudi pri nas. Res je, upor se je zgodil. Odlično. Kapo dol. A ta upor puščam še malo ob strani. Zdajle bi rad izustil samo to, da smo lahko nad karakterjem in psihologijo volivca vendarle še vedno zaskrbljeni. Dve vladni koaliciji. Ena je pred tisto, ki odide. Prva pade, da pride druga. Podobna prvi, primerljiva s prvo. Prva se je zdela ljudem antipatična. Takšni so se jim zdeli njeni najbolj izpostavljeni in najbolj glasni uradni predstavniki. Na primer premier, kakšen minister, več njih, poslanec, mnogo teh. Tudi vsi skupaj kot skupina, strankarsko zgnetena v senci generala. Uporabljala je ostro retoriko, napadalno retoriko, znala je biti ne le napadalna in arogantna, ne le samovšečna in prepirljiva, ampak tudi brutalno žaljiva. In ljudem je šlo to ... Zdelo se je, da jim gre predvsem to na živce. In ko nekoga predolgo žališ in zmerjaš, se iz njega neprikrito in nezadržano norčuješ, ima kmalu dovolj. In gre, obleče plašč, nekaj vrže nase, pa gre na ulico, se zbere z mnogimi, vzklika, benti, kriči, transparentira, protestira. Zdi se, da se je zgodilo prav to. Potem pa je prišla druga, koalicijsko primerljiva in primerljivo nezanimiva koalicija, ko gre za posameznike in vsebinske kolaže nekega političnega osnovnošolstva. Bila pa je, ta druga, dovolj prebrisa-na, celo z zametki plagiata modrosti. Ustoličila je političarko, prvo med enakimi, Njo. Nevarnost za letenje retoričnih kock

v njeno podobo se je že v izhodišču bistveno zmanjšala. Predvsem pa je bila retorično prijaznejša. Manj žaljiva, arogantna in ščuvaška. Previdnejša je postala pri početju, ki bi lahko pomenilo razvnanje strasti in provokativno drezanje v naravno dane sposobnosti običajnega volivca za percepcijo besednih in telesnih sporočil. Zadoščalo je. Ljudje so se vrnili domov. Nadeli so si, samoiniciativno, okove kaučdremokrasije, odšli znatno bolj mirno zjutraj na delo, se posvetili svojim s. p. aktivnostim, prižgali televizor in obudili svoj civilni angažma s prebiranjem novičarskega tiska. Čas je spet tekkel. Zgodovina se je umirila. Revolucija je s čarterskim letom, brez povratne vozovnice, odletela v eksotiko. Tudi odmeva radikalnosti pri družbenih spremembah ni bilo več od prahu, ki se je začel nevidno nabirati na lužasti gladini ne povsem posušenega blata, kjer se je očesni vidnosti skrila smrdljiva zmes. *Panta rei*. Teče dalje. Čas. Mi z njim. Jaz tečem. Od tam, kjer čakam, do tja, kjer sem, in nazaj. Denar je stekel. Nekaj v zasebne žepi, nekaj v davke, največ v proračun, nekaj na borzni trg z obveznicami, ogromno nazaj v Bruselj. Ekonomisti pravijo, da dve milijardi evrov letno. Primerljivo z načrtom, kako z dodatnimi davki, ki znatno presegajo domisljice srednjeveškosti, fevdalcev in absolutističnih vladarjev, prigrabsti v proračun okrog dvesto petdeset milijonov. Zanimivo bi bilo videti, če bi gospa nekoč v rdečih čevljih z visoko peto Zloovenelcem ponujala odločevalsko avtonomijo in opolnomočeno lucidnost. Morda celo namesto ponavljanja puhlic, četudi se zdi, da jih Slovenci odlično prenašamo. »*Pustimo se presenetiti*« ali pa »*dal/-a bom vse od sebe*«, tudi »*zagotoviti je treba transparentnost*«,¹ pa seveda

¹ Zanimivo je, kaj o besedi »transparentnost« pove slovar slovenskega knjižnega jezika. **Transparênten** in **transparénten** -tna -o prid. (ê; ë) knjiž. **1. prosojen, prozoren**: papir je transparenten; transparentna tkanina ♦ papir. transparentni risalni papir *močen, zelo prosojen papir za risanje načrtov*; teh. transparentni lak // *skozi katerega je vidna barva podlage*: transparentna površina / transparentni puder **2. razviden, jasen**: zveza med pojavoma ni transparentna / besedilo je sorazmerno transparentno *jasno, razumljivo*.

»preučili bomo več možnosti« ter »potrebno si je vzeti čas in dobro premisliti« in podobno. Kaj, če bi funkcijsko najvišje rangirani politični estradnik odkril Zloovenelcem preprogo na parketu, na katerem ne pušča niti sledu zgodovinskih stopinj državnštva? Poučno, nauk za učbenike: vladanje prenese vsakršno vsebino in vsakršne posameznike, če se le njihova neučinkovita aroganca in upravljavska nesposobnost zaustavita tik pred pragom neznosne antipatičnosti. Vladanje ne potrebuje vsebine, vladanju zadošča forma. Vladajoči prinašajo vsebino, ki dobro poskrbi za poglobitve družbenega grobarstva in okrasje na grobnicah načel in vrednot leta 1991 zapisanega v-usta-aaa-vnega reda. Volivci ne zahtevajo vsebine, zadovoljijo se s formo, zunanjo podobo, površinskostjo, vtisom, prividom, dozdevnostjo. Vladajoči ne zahtevajo vsebine, živijo od telesnih lupin in premikanja vek tistih, ki z volilno pravico igrajo pikačo. Ovcerejci imajo škarje, ovčicam pa koža brutalno smrdi, a jo ljubeče cvileče opotekajoče zloovenelojoče nosijo.

*»I'm sentimental, if you know what I mean
I love the country but I can't stand the scene
And I'm neither left or right
I'm just staying home tonight
Getting lost in that hopeless little screen
But I'm stubborn as those garbage bags
That time cannot decay
I'm junk but I'm still holding up
This little wild bouquet
Democracy is coming ... (to the u.s.a.)«
(Leonard Cohen)*

Vprašanje o upravičenosti teh in tega je pomembno družbeno in politično vprašanje. Problem, ki se označuje kot vprašanje *politične legitimnosti*, vključuje razmišljanja o tem, kateri cilji, označeni kot splošni družbeni in zato politični cilji, veljajo za upravičene oziroma legitimne cilje in kako te cilje uresničujemo

politične institucije. Načelni družbeni dogovor o temeljnih ciljih in vrednotah se odraža tudi v določbah v-usta-aaa-v vseh tistih držav, ki zase trdijo, da so dremokrasične. Tudi mednarodni pravni dokumenti, kot so deklaracije, konvencije in pakti, govorijo o družbenih ciljih in vrednotah, ki naj bi določale človečnost in usmerjale človeštvo. Družboslovci določbe v najvišjih pravnih dokumentih, ki določajo te cilje in vrednote, razumejo kot neka-kšno družbeno pogodbo, ki po svoji vsebini morda res ni ne idealna ne nespremenljiva, je pa sprejeta kot najboljša možna v danih družbenih okoliščinah. Legitimno politično delovanje je potem tisto, ki je usklajeno z v-usta-aaa-vnimi načeli in pravili.

Ljudje, ki sestavljajo politično skupnost, družbo, pri tem še zdaleč niso nepomembni. Prav nasprotno, legitimno politično delovanje mora imeti podporo javnosti in je z njo pogojeno. Dremokrasična legitimnost političnega delovanja, ki želi obleči neprisilni jopič demokracije, pa delovanja oblasti se zato meri tudi s poslušom, ki ga ima oblast za ljudi. Meri se z njeno odgovornostjo in učinkovitostjo, z uspešnostjo političnih voditeljev, kako ščitijo in uresničujejo pravice, svoboščine in druge vidike dobrobiti ljudi. Večji kot je razkorak med formalno zapisanim cilji, načeli, vrednotami in pravili, tudi normami, in med dejansko politično prakso, manj legitimno je vodenje in upravljanje družbe, manj legitimna je politična oblast in manj legitimni so ljudje na javnih položajih. Pri nas in v Evropi na splošno je ta razkorak ogromen, brutalen. Zato je na mestu teza, da je vse skupaj, celotni politični proces in delovanje vseh oblastnih institucij, v prerezu in na splošno postalo nelegitimno, neupravičeno, nesprejemljivo. Takšno torej, da so velike, korenite spremembe nujnost in prisiljujoča potreba tu in danes.

Toby: »Your country has a history of brutal dictatorship, I don't think a strong executive is such a good idea ... Half the faculty at Yale Law describes the American Presidential system as one of this country's most dangerous exports ... It is a recipe for constitutional breakdown.«

Toby: »These guys have to walk out of this building on Friday with a set of laws to take back home to Minisk.«

Prof. Lessig: »Not a set of laws, a sense of the rule of law.«

Toby: »You're not planning on writing a constitution this week?«

Prof. Lessig: »The document is just a beginning. A constitutional democracy succeeds only if the constitution reflects democratic values alive in the citizenry. Which is why our most important job is to instill those values in their leaders through discussion and debate ... how many guys do you think it takes?«

(The West Wing)

Večji kot je razkorak med formalnimi institucijami politične oblasti in tistimi, ki v družbi dejansko »vladajo«, več je dremokrasije. Ta razkorak je lahko tako ogromen, da ni več mogoče govoriti o dremokrasiji-proti-demokraciji, ampak – kot predlaga Crouch – o *postdemokraciji*. Gospodarska podjetja, še posebej multinacionalna, so nosilci enormne, vse večje in odločilne moči v družbi. Uničujejoče vplivajo na zadnjega normativnega varuha posameznika kot družbene osebe, saj spodkopavajo, uničujejo in uklepajo v okove socialno državo kot v-usta-aaa-vno pravico in načelo. Privatizirajo se storitve in dejavnosti, ki nikdar ne bi smele biti prepuščene zasebnemu kapitalu, kot so železnice, zdravstvo, socialne pomoči, izobraževanje, oskrba s pitno vodo, javni promet, kultura ipd. Dobički so sami sebi namen in celo v podjetjih pod državnim vplivom jih ne namenjajo ne delavcem, ne socialni, ne zadovoljevanju občnih interesov in potreb. Izlivajo se, enormno, v žepe privilegiranih zasebnikov. Tudi v bančnih ustanovah. Dobički gredo v zasebne žepe, za razvoj, stroške, plače in investicije pa se potem najemajo krediti. Dokler se sistem ne sesuje. Sesul se je in še se bo sesedal. Ni prepoznati prepričljivega razloga, da ne bi podvomili, da se bo morda sesedel še bolj. Moč teh gospodarskih subjektov je tako velika, da ni skladna z dremokrasijo-proti-demokracijo in jo negira, onemogoča. V takšni družbi ni več ne državljanske udeležbe pri vladanju in odločanju ne

političnega predstavništva. Politiko monopolizira kapital, ki je v popolni premoči. Obsežne družbene skupine so popolnoma izključene iz političnega in javnega delovanja. Majhne elite odločajo o večini, med katero je vse več skupin le še obrobnih frakcij. Resne in načelne politike ni. Nastaja dremokrasični ultrabrutalnedemokratični vakuum, obstajajo samo še pasivni potrošniki, odločajo lobiji z mandatom premočnega kapitala, ki je sam sebi namen. Ta izriva gospodarske dejavnosti, ki so v nujni domeni države, in spodkopava trg. Vse skupaj je že zdavnaj postalo nelegitimno in naddremokrasično ...

Bodočnejš je neučakan. Ne pusti mi, da v svetu, kjer sem, dokončam spis, ki sem mu ga obljubil. Neučakanost je zoprna zadeva.

Kliče:

»Kaj je, a pišeš? Kdaj boš poslal? Berem tisto buklo od Dyzenhausa, pa od Kaaseja in Newtona, nisem vedel, da je to že toliko časa pri nas prevedeno. S tole socialno državo imam malo problemov, s tem premikom paradigme iz zaščitništva v, kot si zadnjič rekel, koncept pozitivnih obveznosti države storiti to, kar mora, da bo sociala tudi v praksi delovala ... Na strani 85 sem bral, da ti pojmi, zaupanje, podpiranje, pa legitimnost, da so tesno povezani, ampak jih pa v literaturi uporabljajo različno, ni soglasja o njih ... Vem, si rekel že včeraj, naj te berem v tvoji novi, kak špeh je to, a nisi mogel krajše, dotore ... Okej, čakam, ajde.«

Vem, seveda vem, kaj je mislil. V državah, ki jih smemo označiti kot *sodobne ustavne demokracije*, med njimi pa vztrajno preutrujeno iščemo tudi Zloovenelijo, je za razumevanje političnega sistema in pravnega reda zelo pomembno vedeti, da je bil problem legitimnosti poglobljen s prehodom od t. i. klasične, tudi protekcionistične (zaščitniške) in dokaj pasivne države na področju sociale v takšno državo, ki se je začela označevati kot aktivna socialna država. Poenostavljeno to pomeni, da ta država ni več samo opazovala področja sociale in socialnih pravic

in da ni posegala na to področje samo izjemoma. Nasprotno, na podlagi ustave je njena pravna dolžnost postalo aktivno poseganje na področje sociale in aktivna skrb za socialna vprašanja. Takšna država ni samo pravno zavezana, da ne krši socialnih pravic, temveč je pravno zavezana tudi k temu, da stori vse, kar je potrebno in kar se od nje lahko razumno pričakuje, da bodo socialne pravice obstajale kot pravna kategorija, da bodo zaščitene in da se bodo uresničevale v praksi.

Seveda, mu pišem, razumljiva posledica dviga stopnje odgovornosti države pa so večja pričakovanja državljanov. Oboje potem vpliva na stopnjo zaupanja v politični sistem, ki je manjše. In na njegovo legitimnost, ki je manjša že sama po sebi. Načeloma so lahko pričakovanja ljudi do politične oblasti in države do določene mere tudi pretirana. A le načeloma. Danes, kaj danes, že lep čas in predolgo obstajajo dobri razlogi za sklep, da dnevna politika preprosto ni uspešna že pri izpolnjevanju tistih najbolj in očitno upravičenih, torej temeljnih pričakovanj ljudi. Ne izpolnjuje minimalnih standardov pričakovanj. Ne, da na primer sistem socialne države ne dela dovolj dobro. Iz dneva v dan dela slabše. Ne gre za to, da bi bile pravice pretirane ali preveč kompleksne. Gre za to, da jih uradniki ne razumejo in v praksi ne ščitijo, pa naj bodo še tako upravičene, razumljive in preprosto uresničljive. Dokazov za to je ogromno. Nekaj jih imam pred seboj. Večkrat je že bilo dokazano – tako v strokovnih publikacijah kot v sodbah sodišč –, da del uradnikov preprosto in resnično ne dojame in ne razume prava, drugi del pa morda pravo razume dovolj dobro, a očitno nekdo od zgoraj – nadrejeni posamezniki ali ozke skupine v centrih, direktoratih in ministrstvih – odreja sprejem odločitev, ki so pravno očitno napačne, nelogične in nerazumne. Tudi žaljive do zdrave kmečke pameti. Problem je dvojen, ker se tako delujočim posameznikom nikdar nič ne zgodi. Ne uvedejo se disciplinski postopki, ne odredi se dodatno usposabljanje, nadrejeni ne izgubijo položaja, ministri ne odstopijo. Dejansko se o tem tudi zelo malo govori v javnosti. Pisanje kolumen za ta ali oni časopis ali spletni portal zadošča

v najboljšem primeru kot opogumljanje tistih, ki se zavedajo tega in razumejo ta problem. Morda, četudi redko, vpliva celo na kako sodnico ali sodnika, ko odloča o nekem konkretnem vprašanju. Lahko ponudi uteho tistim, ki so jih uradniki ogoljufali in razžalili s sprejemanjem pravno nevzdržnih in neumnih odločitev ...

Ne more pa spremeniti sistema. Ta, sistem, pa bi se moral spremeniti. Takoj in močno. Pomemben razlog, da je tako, kot ne bi smelo biti, je pravni študij in celotni sistem izobraževanja za pravniške poklice. O tem se pri nas skoraj ne govori. Če pa to kdo kdaj kje omeni, je to največ, kar je storjenega. In je nič. Nič ni. Brutalni nič. Butalci namesto Brutalcev,² Zloovenelcev namesto tistih drugih z ljubeznijo vmes, tudi to je problem. Retorika oblasti in uradnikov, da se ne da, da ne gre, da ni denarja, da je treba spoštovati procedure, da je treba spremeniti zakon ... To je retorika sistemske korupcije in laži, manipulacija

2 **Brutalec** in **brutalec** -lca posameznik, ki je drugačen, zaradi drugačnosti pa lahko izstopa, tudi ekscentrično, a v pozitivnem pomenu besede. Človek, za katerim se zaradi drugačnosti kadi in se vanj kot ose zaletavajo psihopati, sociopati, pokvekarji, ubožci, nesramneži, privoščljivci, lažnivci, nesposobneži, brezdušneži, prevaranti, goli formalisti, slonokoščeni stolpiščarji, javni nastopači, strokovni estradniki, lunaparkovci, sejmiščni pridigarji itd. Človek, ki skozi življenje stopa umno. Človek, ki javno razgalja in uporablja kritični um. Uspešen človek, ki je uspeh dosegel z dostojnim delom, znanjem, veščinami, vselej utemeljeno z umom, intelektom, moralno prepričljivo, etično dosledno ali strokovno suvereno, zatorej pošteno. Človek, ki živi pošteno in je prepoznavno občutljiv za pravičnost. Oseba, ki ima že v genih zapisan odpor do pokvarjenosti, krivice, primitivizma, popreproščenja, slabega okusa, slaboumja, javnega cirkusantstva in lunaparkanja, samopromocijskega estradništva in plebejskega krošnjarstva. Antipod Butalcev. Pripadnik manjšine prebivalcev Novih Brutal, nekdanje konferenčne sobe v metropolskem hotelu, kraja bivanja zadnje skupine preživelih potomcev človeške civilizacije tik pred koncem sveta. Človek, ki nekaj pomembnega naredi ali ne naredi na poseben in dober, po kakovosti tudi prepoznaven način. Človek, ki je lahko legitimen vzor. Športnik, intelektualc, učitelj, državljan, starš, prijatelj, umetnik, delavec, partner, ki je osebnost s prepričljivo integriteto, častjo in dostojanstvom. Če je ona, je brutalka.

in sprenevedanje. To je politični zločin, pobalinstvo, institucionalni kanibalizem, funkcionarsko ljudožerstvo ... Kaznivo dejanje. Moralo bi biti kaznivo dejanje. Marsikaj v teh zgodbah, znotraj te politike, so jasna in očitna kazniva dejanja, ki pa jih nihče ne preganja. Ne sme, ne zna, ne upa ali noče. Problem so posamezniki, ki so sistem. Posamezniki na položajih, na katerih se odloča. Pika. Toliko jih je in tako škodo delajo, da so sistem, ki je zaprt sam vase, ki ščiti in ohranja samega sebe. Spremembe, spremembe. Sprašujejo o spremembah. *»Pa dobro, toliko govoriš in pišeš, daj naredi nekaj, spremeni, kandidiraj, bomo podprli ...«* Oh. Hvala za lepe misli in podporo. Bistvenih sprememb ne moreš povzročiti, če postaneš del sistema. Nikakor. Od znotraj ne gre.

»Če se hočeš povzpeti v hiši moči, se moraš naučiti njenih navad, srkati jih moraš prav skozi tisto kožo, ki je vzrok tvoje zatiranosti ... Če te poteptajo mogočni, te okužijo podplati njihovih nog.« (Salman Rushdie)

Zmagati na volitvah ... Ni šans. Pri zloovenelskem volilnem betonu na levi in desni, približno dvesto petdeset tisoč volivcev na vsaki strani ... Sebaobalni to lepo pojasni. Ve, o čem govori. Realen je. Vsebina in argumenti ne zmagujejo na volitvah. Zmagujejo preproščina, leporečje, laž, manipulacija, videz in vtis. Zmaguje prepoznavnost in uprizorjena kompetentnost. Nič več od tega. Argumenti in vsebina pač ne. Ljudi, velike večine, potrebne večine, to ne zanima. Čudežno bi bilo priti na volitve z vsebino in idejami in dobiti, hja, na primer deset ali malo več odstotkov. Čudežno. In kaj bi s tem? V sedanjem volilnem sistemu nekaj sedežev v težavnem zboru – slamentu. In potem sledi? Ali jalovost, marginalni status v opoziciji, ali mešetarjenje v neki kvazi koaliciji, v kateri sprejemajo gnile kompromise, ki so sami sebi namen in v funkciji obstoja koalicije, to pa pomeni, da imajo za primarni cilj ohraniti položaje strankarskih pomembnežev na javnih funkcijah. *»Bodimo realni in resni, ko govorimo o tem, alora,«* vljudno nagovorim

dobronamerne kolege v manjšem obalnem barčku z imenom v skupnem seštevkcu sedem manj od trinajst.

In bil bi Orakelj, če bi lahko iz rokava ali vsaj z jezika snel enopotezno kratkoročno rešitev za ta sistemski, politični in kulturni beton. Nisem Orakelj. Ne poznam Oraklja, ki bi to zmoget. Četudi poznam Oraklja, ampak ta je suveren in legendaren drugje. Ne, ni iz Matrice. Četudi je tudi oni od tam legenda.

»Sorry, kid. You got the gift, but it looks like you're waiting for something ... Your next life, maybe. Who knows? That's the way these things go.« (Oracle, Matrix)

Teoretizirati je lažje. Papir prenese marsikaj. Skoraj vse. Ali ni posrečeno, da papir prenese več kot človek? Morda se motim. Človek veliko prenese. Čas prenese človeka. Politika prenaša človeka žejnega čez vodo. Sit človek ne potrebuje papirja. Papir je zaveznik lažnega človeka. Politika zlorablja papir. Čas je politikom štet. Človek bi moral najprej s papirjem ostro nad politiko, trajno odločen in osredotočen. Čas ohranja človeka, ki spoštuje papir, živega. Na koncu so politiki bolj mrtvi kot drugi ljudje. Skozi čas, ki ga ni mogoče pretrgati kot papir, smo na koncu vsi mrtvi. Le da eni do takrat živijo, drugi pa umirajo. Čas ne umre in duha ohranja živega. Na papirju je več duha kot v živih mrtvecih. V času, ki ga je ugrabila politika, so ljudje dela in znanja papirnati tigri. A tudi papirnatemu tigru lahko narišemo zobe in izrežemo konice, ki neprijetno zbadajo politike v času brez državnikov. Ni papirnati tiger, kdor nosi meč v srcu. In ni renčava žival, čigar utripajoče in krvaveče srce ne potrebuje meča.

»I have just come to a realization! This scroll by Broken Sword contains no secrets of his swordsmanship. What this reveals is his highest ideal. In the first state, man and sword become one and each other. Here, even a blade of grass can be used as a lethal weapon.

In the next stage, the sword resides not in the hand but in the heart. Even without a weapon, the warrior can slay his enemy from a hundred paces. But the ultimate ideal is when the sword disappears altogether. The warrior embraces all around him. The desire to kill no longer exists. Only peace remains.» (King Of Qin, Hero)

Teoretiki uveljavljeni družbeni sistem branijo s tezo, da se je ta sistem sposoben prilagoditi vsaj bistvenim pričakovanjem ljudi. Kar pa ne razreši vprašanja, katera so ta pričakovanja. Bolj so ljudje politično apatični, neopredeljeno nepotrpežljivi, iracionalno selektivni in podobno, težje je določiti ta pričakovanja. Obstaja vtis, da je vse od naštetega značilno za sedanje družbeno stanje in politično dogajanje. Ljudje pričakujejo, upravičeno pričakujejo, in preveč teh pričakovanj ni uresničeni, četudi so po vsebini upravičena, tehtna, opredeljena in ne presegajo tistega, kar bi lahko opredelili za pogoje dostojnega družbenega življenja. Mislim na dremokراسičnost-proti-demokraciji političnega procesa, njegovo transparentnost, nekoruptivnost, socialna vprašanja in vprašanja učinkovite pravne zaščite ustavnih pravic in svoboščin. Slednjih predvsem v družbenih praksah. Družbeno dogajanje je v tem pogledu vse bolj zaskrbljujoče in vse slabše. Vprašanje, kje je spodnja meja, kje se konča takšno nazadovanje v družbi, je na mestu, a je tudi prežeto s skrivnostnostjo in negotovostjo.

Za zahodne demokratične družbe je značilna nizka stopnja zaupanja državljanov v politične institucije. Zdi se paradoksalno, da je do sedaj tem družbam uspelo ohranjati še sprejemljivo socialno in politično stabilnost. A okoliščine se spreminjajo in se lahko hitro močno spremenijo. Naraščajočega nezadovoljstva ljudi se nikdar ne sme ne prezreti ne podcenjevati. Tudi ko gre za volitve, ne. Kriza dremokراسične legitimnosti se odraža tudi z majhno in padajočo volilno udeležbo. Prav to vprašanje je bistvenega pomena za obstoj dremokراسije-proti-demokraciji in njen nadaljnji razvoj. O tem vprašanju se je do sedaj pogovarjalo nekako spotoma, vzporedno, ne prav osredotočeno in

precej brezskrbno. Kar ni prav. To vprašanje je treba postaviti v središče političnega pogovora.

Razlog za politično apatijo državljanov v preteklih desetletjih ni bil nerazumna rast pričakovanj ljudi. Primarni problem je že dolgo časa razvrednotenje legitimnih pričakovanj ljudi in njihovo neuresničenje. Tudi naraščajoče odtujevanje javne oblasti in politikov od lunaparčkov, njihove samozadostnosti, nedemokracičnost ravnanj, politična neodgovornost, nesocialnost politik, neverjetna in vse prežemajoča korupcija in podobno. Stanje v družbi se je očitno izmaknilo ravnovesju, trenja med politiko in javnostjo pa naraščajo. So patološki in graciozni politični narcisi, makjavelisti in psihopati res prepričano zaverovani v vero, da se ne bo zgodilo nič takšnega, kar bi skvarilo njihova pričakovanja glede totalnega političnega monopola in političnega statusa kot zaposlitve za nedoločen čas?

Ta večer bi bilo dobro malo prej končati z razmišljujočim pisanjem. Vlečenje miselne budnosti skozi noč se na jutru pozna kot težka in premočena odeja, ki ob začetku vročega dopoldneva telesu preprečuje zadihati. Tudi ni dobro, da je televizijski ekran, ki posiljuje z nenormalno ponudbo brutalnega nič, zadnje trobilo glasu in slike, preden se človek zlepi s posteljo. Znanstveno je dokazano, da to preprosto ni dobro, kot je znanstveno dokazano, da brez spanca, ki ga terja organizem, ni mogoče začeti dneva z nezombijevsko podobo. A človek je prepogosto do samega sebe premalo spoštljiv in skrben. Pa preletim spletni arhiv javne radiotelevizije in ošvrknem strukturo osrednje informativne oddaje. Očitno je nisem samo ošvrknil, ker sem si nastop samovšečnega dnevno-političnega megalomana predobro zapomnil. No, napačna uporaba besed, nikakršna hvalnica spominu tokrat ni na mestu. Gospod je ostal zvest prepoznavni drži, s katero si prizadeva zabavati samega sebe z dvovrstičnicami, ko išče medijsko lepilo v obliki svete sporočilne preproščine z drobci umazanije podružbljenega humorja. Pa sebi v zadovoljstvo in vsem nam, lunaparčkom, v posmeh nastopi z estradniško

dvovrstičnico o »približevanju Zloovenelcev zeleni veji«. Nisem najbolje razumel, ali je mislil na spoštovanja vredne športnike, na izmučeno ubogost ekonomske dejanskosti ali, to je najmanj verjetno, na ozelenelo vejevje zloovenelske dnevne politike. Kakorkoli, spodbudil je družbenopolitično misel, ki sem jo v položaju hrbet – tla pokrili z vselej, poleti in pozimi, enako debelino odeje ... Edina pozelenela veja, na katero lezemo Zloovenelci, je veja, zelena od zavisti.

*I'm waiting for the night to fall
I know that it will save us all
When everything's dark
Keeps us from the stark reality.*

*I'm waiting for the night to fall
When everything is bearable
And there in the still
All that you feel is tranquillity.
(Depeche Mode)*

»In ko opazujem, kako se mrak kot pesem spušča na blede svetlobo uličnih svetilk in obda revne mestne soseske, me prav tako tolaži zavest, da smo vsaj za to noč varni pred zahodnimi pogledi, da je sramotna revščina našega mesta skrita pred tujim pogledom.« (Orhan Pamuk) Noč. N. O. Č. Neprijetna Odvečnost Čakanja. Neznosna Otožnost Časa. Jutri je vedno nov dan. Jutri je vedno nov dan starega življenja. Jutri je vedno nov dan ostarele mračnosti. Jutri je vedno nov dan nezastarane priložnosti. Nov dan, ki je jutri, je novo čakanje, da bi bili. Jutri je znova vse po starem. Jutri je lahko drugače. Jutri bo tako, kot se bo človek odločil, da je. Jutri nekaj bo. Lahko je jutri nekaj. Mora biti nekaj, jutri. Dani se. Odlično, jutro je! Nov dan. Smo. ☺

Prijazna gospa je med tajmavtom zapisala na zid: »... Pri nas pa smo še kar riti in pričakujemo od poteptanih ljudi, da se bodo borili za pravice vseh nas.«